

L'Ajuntament fou un centre de poder controlat per l'oligarquia nobiliària local durant molts anys.

L'oligarquia gironina durant el trienni constitucional

JOSEP QUER I CARBONELL

Per oligarquia entenem una forma de govern minoritari i particularista, en la qual un grup reduït d'individus, caracteritzats essencialment per la possessió dels béns de producció, monopolitzen i manegen el poder polític. Durant l'Antic Règim, la classe social en què convergeix el poder polític i econòmic és la noblesa. En el moment que la societat de l'Antic Règim entra en crisi a l'estat espanyol, període datat entre 1808 i 1833, la noblesa continua essent la classe

social hegemònica, mentre que, a excepció d'alguns nuclis desenvolupats, es troba a faltar la classe social burgesa. La ciutat de Girona, en aquest període, i més concretament en els anys analitzats aquí, 1820-1823, és un clar exemple a nivell local de la persistència del domini de les classes privilegiades tradicionals.

L'ajuntament és el nucli polític en què aquesta oligarquia local exerceix el poder polític. Com es va fer amb el control d'aquesta institució? 1716 és una data clau per obtenir una resposta. És l'any del Decret de Nova Planta, a partir del qual la

noblesa es converteix en grup hegemònic i usufructuari de l'ajuntament. Sens dubte podem remuntar el seu ascens a aquest poder molts anys abans, però el Decret de Nova Planta suposa un salt qualitatiu i definitiu. Introdueix a Catalunya una administració local castellanitzant, amb les figures del corregidor i dels regidors. Els càrrecs de regidors eren nomenats a dit pel rei o els seus representats. Tenien caràcter hereditari, i llur funció fou assegurar per tot un segle l'accés i control de la noblesa sobre els càrrecs municipals. Segons Josep Clara, a Girona, entre 1719 i 1808, ocuparen

les regidories gironines 33 individus, 14 dels quals eren cavallers o nobles i 6 ciutadans honrats —també formen part de l'oligarquia—. La resta es repartien entre diverses professions benestants, i de 4 no en consta ofici.

Qui eren els nobles que formaven l'oligarquia gironina? Segons el Padró de 1824 i les llistes de regidors d'aquests anys, podem esmentar com a més representatius els següents individus: Josep Ramon de Camps i Avinyó, Josep de Camprodon, Marquès de Capmany, Josep de Pastors, Francesc Xavier de Perramon, Antoni Miró, Narcís de Carles, Alexandre Andreu-Pi, Francesca de Foxà, Lluïsa Garrigoles, Francesc Ignasi de Feliu, Juana de Caramany, Narcís de Burgués, Josep de Ferrer, Francesc de Ciurana i Francesc de Camps. Hi havia altres nobles que posseïen propietats a la ciutat, però o no residien en ella o hi vivien durant alguns períodes. Els més importants eren el Comte de Solterra, el Baró de Sabasona, el Baró d'Esponellà i Antònia Berenguer de Benagues. El cadastre de 1825 els qualifica en el grup de forasters amb finques, i paguen elevades quantitats en concepte de terres i cases.

El poder econòmic de la noblesa

La fonamentació del poder polític rau en la possessió i control dels béns de producció, fet que en el cas d'una oligarquia nobiliària encara

s'accentua. En l'economia d'Antic Règim, la font de riquesa dominant és la terra. La seva possessió assegura el domini social. Malgrat la present constatació, hi ha grans dificultats per poder obtenir una relació de les propietats agràries dels individus esmentats anteriorment. En un treball aparegut recentment sobre la renda de la terra en la regió de Girona entre 1770-1840, Rosa Congost esmenta algunes propietats de nobles gironins: Francesc de Benages (10 masos), J.M. de Caramany (10 masos), Francesc Delàs (15 masos), Baró de Foixà (22 masos), Juan de Manresa (11 masos), Comte de Solterra (11 masos). A excepció de J.M. de Caramany, tots aquests individus percebien delmes d'algun lloc.

El cadastre de 1825 permet fer una aproximació al nivell de riquesa que gaudeix l'oligarquia. Els nobles pagaven pels conceptes de terres, cases, censos i censals i pel de diputat. No pagaven pel personal ni per l'industrial. Aquí esmentem les contribucions de terres i cases, que són les que reflecteixen més bé la distribució de la propietat.

Terres: Forasters amb finques: 486 lliures, hortolans: 51 lliures, nobles: 50 lliures, hisendats: 46 lliures...

La noblesa és el tercer grup en concepte de terres, però cal fer una matisació important: Dins el grup dels forasters amb finques els individus que paguen més són set nobles. Per aquest concepte contribuïu, la mitjana aritmètica és 35 lliures. Dels 23 grups d'oficis o estat que paguen per terres, no

més 4 sobrepassen aquesta xifra. Els 19 restants no hi arriben. El 50% d'aquests grups estan per sota les 7 lliures (llauradors, assaonadors, taverners, semulers, etc.). Això ens indica una forta concentració de la propietat en mans de pocs individus, en contraposició al baix nivell de propietat del món dels gremis. Cal ressaltar també les quasi nul·les propietats dels jornaleros (4 lliures) grup més nombrós, amb 287 individus. Considerem que el total de nobles era de 27 individus o famílies corresponents.

Cases: Forasters amb finques: 236 lliures, vidues i altres dones: 183 lliures, gaudins: 107 lliures...

Aquesta contribució reflecteix, igual que l'anterior, un alt nivell de concentració de la propietat, en la qual els nobles eren la part més beneficiada, encara que l'evident necessitat i utilitat de la casa fa que pagui molta gent. La mitjana aritmètica és de 32 lliures. 13 grups sobrepassen aquesta xifra i 27 n'estan per sota. El 50% dels grups paguen menys de 15 lliures, menys de la meitat de la mitjana aritmètica.

El Trienni Constitucional

Els resultats finals de la guerra del francès foren nefastos per la ciutat de Girona. La davallada demogràfica, que afectà de manera cruel el poble menut, va aprofundir les estructures socials heretades del passat. El paper dominant de les famílies tradicionals es consolidà i perllongà per molt de temps, condicionant decisivament el caràcter de la revolució liberal.

Aquest panorama tan negatiu s'agregà amb l'incompliment de les exempcions tributàries promeses per la monarquia a la ciutat de Girona, en recompensa de l'esforç i sacrifici demostrat en els setges famosos. El governador, José García de Velasco, solucionava les seves necessitats pecuniàries dictant contribucions especials, que compensaven l'exempció del cadastre durant 10 anys. Segurament que l'estat l'ajudava ben poc, ofegat per la crisi hisendística, però això no disculpa la seva actitud prepotent ni la duresa amb què tractava la població. Ja al 1817, el Capità General de Catalunya, Javier de Castaños, va cridar-li l'atenció a causa de «los agravios, disgustos y bochornos con que le afflige el Teniente General Don José García de Velasco, gobernador de esta plaza, y al mismo tiempo la dureza con que

En la plaça del Vi tingueren lloc els aldarulls que van obligar les autoritats absolutistes a proclamar la Constitució de Càdis al 1820.

trata al pueblo, prevenga yo a dicho jefe conserve la armonía...». No sembla que fes cas de les recomanacions superiors, perquè tres anys més tard el trobem enfrontant-se amb l'Ajuntament. Recrimina als regidors la lentitud amb què recapten els Propis i Arbitris, amenaçant-los amb què els farà pagar de la seva butxaca tot el que falti. El sorprès ajuntament va contestar que «no puede creer que fuese responsable de bienes propios en el caso de que por falta de caudales del común, no hubiese podido cumplir con el sobresaliente pago». Així doncs, no ens pot estranyar que al 1820, en el moment de proclamar-se de nou la Constitució de Càdis, l'únic opositor conegut que trobem a la ciutat fos Garcia de Velasco.

Tal com explica Josep Clara, els esdeveniments es van desenvolupar a Girona a remolc de la capital del Principat. El dia 11 de març, a la vista dels rumors que arribaven respecte al particular, l'ajuntament i el Governador van reunir-se, preocupats essencialment de garantir l'ordre públic. Mentre decidien esperar l'evolució dels fets i atenien algun comunicat oficial, van escollir dotze homes per vigilar les portes de la ciutat. Hi havia seriosos temors que alguna part desocupada entrés a la ciutat i donés escàndol.

En el desconcert inicial que feien palès les autoritats gironines davant l'esclat del liberalisme, ressalten dos trets importants de l'actitud política de l'oligarquia, que es manifestaren sovint al llarg del Trienni:

1. Garantir l'ordre públic en tot moment. Els atemoreix la paraula revolució o aixecament armat. La seva actitud serà sempre la mateixa, tan enfront d'exaltats constitucionals, milicians i membres de la Junta Patriòtica, com de reialistes i pro-absolutistes que escampen el moviment rebel. Del darrer n'és una bona mostra l'ajusticiament, efectuat amb el vist-i-plau de l'ajuntament, de set reialistes que participaren en l'intent d'assalt a Girona el 13 de desembre de 1821.

2. Limitada iniciativa política. Pràcticament tot el que fan és tractar de conservar el seu poder polític. Per a la resta, actuen seguint els esdeveniments de Barcelona, ciutat que els permet saber d'on bufa el vent. Arriben a tenir actituds caricaturesques: «por el correo del 26 de Noviembre último, se supo que en Barcelona las principales autoridades se habian puesto cintas verdes en los sombreros con el lema constitución o muerte y en

3.

Don Juan ^{co} de Camps	
Por tres casas numeradas 217, 216, y 220	5 + 149
Por la tierra n.º 177	+ 1195
Por parte de la Censos an. gada en el n.º 20	+ 720
Por las tierras n.º 119	+ 68
Por los censos en la línea 1746, 1752, 1762, 1767... 1x 19	241699
Por los de 1771	+ 591
Por los de 1763, 1771, 1775... + 296	
Por los de 1786	+ 29
Por el Ayuntamiento	+ 193
39 + 1197	
13 + 5941	

El mismo por cont.	
Por las Casas numeradas 36, 37, 68, 72, 74, 80, y 81	11 + 68
Por las tierras n.º 150, 153	3 + 390
Por los censos n.º 1 y en la línea 1750, 51, 52, 62, 64, 66	16 + 491
Por el Ayuntamiento	+ 591

Don José Giron de Camps y Arriaga	
Por los Censos cargados en 1820	1 + 193
Por el Ayuntamiento	+ 292
1 + 485	
4 1/2	

Contribució cadastral del noble gironí Francesc de Camps, alcalde constitucional l'any 1821.

Don José de Solterra	
Por las Casas numeradas 8, 86, y 89	12 + 37
Por otra en la Calle del Canal n.º	+ 169
Por las tierras numeradas 125, 126, 127, y 131	39 + 693
Por la heredad de Pina Bravella	
Por los censos cargados en la línea 1750, 1752, 62, 74, y 1770	41 + 1490
Por otro cargado en 1771	1 + 291
Por otro cargado en 1771	+ 395
Por las herencias	40 + 34
Por el Ayuntamiento	1 + 296
135 + 1699	
48 + 597	

Malgrat no viure a la ciutat, el comte de Solterra era el màxim contribuent de Girona, segons el cadastre de 1825.

seguida se la pusieron también las autoridades de esta ciudad y otras muchas personas».

La proclamació de la Constitució de Càdis tingué lloc a Girona el dia 12 de març de 1820, impulsada per militars i empleats de l'administració. Es van produir alguns aldarulls al carrer, puig que el governador, Garcia de Velasco, es resistia a proclamar-la, malgrat la insistència amb què li fou demanada prèviament. Aquest, que havia intentat guanyar temps, formant una

junta consultiva amb les institucions tradicionals de la ciutat, noblesa, església, gremis, etc., abans de prendre una decisió definitiva, fou sorprès per un motí popular, que sense excessiva violència obligà la junta a proclamar la Constitució.

No consta en els individus de l'oligarquia actituds contràries a la promulgació de la Constitució. És possible que creguessin en la necessitat d'una certa reforma política, atesos els greus problemes

AVISO AL PUBLICO.

El Muy Ilustre Señor Cefe. Político de esta Provincia Don José Perol con Oficio de 8. del actual dice al Ayuntamiento lo que sigue =

La gloriosa defensa de los valientes de la Villa de Blanes contra los facciosos, y la miseria en que de sus resultas se ve sumido gran numero de aquellos patriotas, los ha hecho acreedores à la gratitud de la Patria y à la compasion de sus conciudadanos: su heroico valor se aumentaba à proporcion que crecian los peligros, y vieron impavidos el incendio de sus casas, y el destrozo de sus fortunas. Todo buen Español, todo Español amante del sistema Constitucional ama mila sus virtudes, y llora sus pérdidas: pero como esteriles lagrimas no bastan à mejorar su deplorable situacion, es necesario dar una prueba mas convincente, y positiva del interes que tomamos todos en favor de aquellos hijos predilectos de la Patria. A este fin, y persuadido como lo estoy de los sentimientos filantropicos, y de las virtudes cívicas que adornan à V. S., me apresuro à invitarle que se sirva abrir una subscripcion, en la que deberá comprenderse por la cantidad de 100. reales al Señor Comandante militar de la provincia, por la de 80. reales al Comandante Don Manuel Arango, y à mi por 320. reales; no dudando que la mano benéfica de todos los buenos resarcirá à aquellos tan valientes quanto desgraciados defensores de nuestros derechos los perjuicios que les ocasionó la alevosa mano de los perdidos enemigos de la prosperidad nacional =

Y excita el Ayuntamiento que el contenido de dicho Oficio no puede menos de penetrar los compasivos corazones de los moradores de esta Ciudad, ha resuelto hacerlo publico, esperando que à porfia se animarán para facilitar las cantidades que cada uno buenamente pudiere al alivio, y consuelo de nuestros valientes, y desgraciados hermanos, quales partidas podrán entregár al Señor Don Jose Torrella Recaudador nombrao al efecto que vive en la Calle de la Plateria Casa Numero 29. quien dará el correspondiente recibo al que lo pidiere.

Gerona 19. Julio de 1822.

José Antonio de Ferrer Alcalde 1.º

Francisco Escorrá Alcalde 2.º

Aquest avis al públic de l'Ajuntament gironí de 1822 confirma el trasbals que suposaven els aixecaments realistes.

econòmics que patia la ciutat. Tal com s'esmentava en una proclama política arribada de Barcelona el dia anterior, la Constitució era una eina per salvar la monarquia, «... nos llama en fin a salvar y legitimar el trono de Fernando, que se desploma por la misma gravedad del despotismo...», propòsit tan moderat que era fàcilment assimilable per aquesta noblesa. És més, algun membre com Narcís Burgués va participar activament en els successos: «el que fueran llamados para llevar esta embajada revolucionaria el General Gobernador Don Narciso de Burgués y Guardia, Don Antonio Llamas y Narciso Grau, y que éste acompañado de Surís (que también se distinguió por sus alborotos y insultos) obligaron a Joaquín Pi que hiciese parte de la misión, no lo puede dudar el que representa, pues se dirigieron a él estando el General durmiendo, a más que lo sabe todo el mundo, y no lo podrán negar ellos mismos».

Els Ajuntaments gironins del Trienni Constitucional

Coneixem a partir del treball de Josep Clara i dels Manuals d'Acords

la composició i formació dels quatre ajuntaments que va haver-hi a Girona durant el Trienni Constitucional.

Per elegir els ajuntaments s'utilitzava un sistema electoral que es feia en dues etapes. La primera era la constitució d'un grup d'electors (disset a Girona), en la qual participaven els ciutadans. En la segona etapa, aquests electors escollien els alcaldes primer i segon i els regidors. Anualment es canviaven sis regidors —equivolia a mig consistori i eren els més antics—, i també els alcaldes primer i segon. Les eleccions es celebraven a final d'any.

L'ajuntament absolutista de 1820 continuà en el poder alguns dies més, fins el 20 de març, data en què fou elegit el primer ajuntament constitucional per la Junta d'electors, prèviament escollida per votació popular.

Una ràpida ullada a la composició social dels ajuntaments fa palesa la continuïtat del domini oligàrquic, almenys en els tres primers consistoris, presidits respectivament pels nobles Francesc de Ciurana, Francesc de Camps i de Font i Josep Antoni de Ferrer. Molts dels individus que en formaven part, com

Como jamas aventuro ofertas que no soy capaz de cumplir, os presento realizadas en toda su latitud la que os hice en mis anuncios de 24 y 30 del mes anterior.

El facineroso Misas y su gabilla que tanto ha perturbado la tranquilidad pública de esta benemérita Provincia, á cuyo frente tengo el honor de ballarme, ya sabeis fue batida y dispersa por las valientes tropas y milicias en tres diferentes puntos, con la pérdida de quince hombres muertos, mas de veinte heridos y doce prisioneros de que tenéis algunos á la vista. Perseguidos los restos en diferentes direcciones volaban despavoridos á refugiarse en la Muga y casa llamada de la Palla: se reunieron hasta el número de 300: ayer á la una de la tarde han sido atacados y batidos completamente por la columna del intrépido Brigadier Llobera; y solo pudo librarles de caer todos en sus manos el acogerse á la proteccion de la Nacion francesa, precedido parlamento con los puestos abanzados de las tropas de la frontera han quedado aquellos malévolos en debida custodia haciendo la cuarentena; siendo quemadas sus armas y municiones en presencia de nuestras tropas, con el tratado de ser internados en aquel territorio.

Ya estoy recompensado sobradamente de las fatigas que he sufrido para colocaros en vuestro reposo: ya no hay Misas en que esperancen los discolos enemigos de la comun felicidad cifrada en la ley fundamental.

Esta agradable noticia que debe llenar de gozo á los buenos y confundir á los malos me apresuro á manifestarosla en este dia tan señalado para las glorias de nuestra España, mientras que con mas estension os puntualizo todo lo ocurrido desde la salida de esta Capital de vuestro amante Conciudadano

JOSÉ PEROL.

Gerona 2 Mayo de 1822.

Proclama del cap polític José Perol, que desenvolupà una intensa activitat en la repressió del realisme.

Francesc de Ciurana, Puig Dorca, Francesc Batllet, etc., són també regidors en anteriors i futurs ajuntaments absolutistes. Hom pot pensar en un cert control del procés electoral, ja sigui per la influència pròpia de l'oligarquia, inherent al seu «status social» —que ja s'havia manifestat en controlar ràpidament el moti popular i imposar Guillermo Minali com a substitut de García de Velasco—, o perquè les eleccions es celebraven en les esglésies, i el poble era fàcilment manipulable en mans dels capellans. Les protestes que efectuà el desembre de 1820 l'hisendat Ramon Miralles, membre de la Junta Patriòtica de Girona, verifiquen les anteriors afirmacions. Segons ell, les eleccions de compromissaris que havien d'escollir l'ajuntament de 1821 estaven falsejades, perquè «se procedió en ella con cohecho, mediante que se hizo con papeletas y de éstas hubo más de treinta que contenían exactamente y por el mismo orden los mismos sujetos que quedaban como electores... se hizo el escrutinio y votos secretos, contra toda costumbre y que jamás se había hecho, y a más, los electores que eran escrutadores eran los últimos». La qüestió evident és que al 1821 con-

tinuava una considerable representació de la noblesa en el consistori municipal, fet que confirmaria la denúncia de Miralles, que afegeix el següent: «*también debo decir que hubo en las elecciones cierta manía de que el alcalde fuese de la clase noble, lo que es anticonstitucional, porque la Constitución no admite clases. Y debo añadir que el que ha sido elegido tiene un muy reñido pleito con el ayuntamiento*». La protesta de Miralles, que per la seva condició social i posterior activitat política podem definir com un liberal moderat, demostra la continuïtat del domini polític de l'oligarquia nobiliària, que de moment ha sabut adaptar-se a les circumstàncies, malgrat utilitzar mètodes poc ortodoxes.

La continuïtat del grup dominant tradicional en el poder es veu compromesa a partir de 1822, quan perd el control de les eleccions. El nou cap polític i decidit liberal, José Perol, va obligar a celebrar-les fora dels recintes religiosos. El resultat fou l'ajuntament més liberal del Trienni Constitucional gironí, que durant uns mesos trencà l'hegemonia de la noblesa a la ciutat. Estava encapçalat per l'advocat Valentí Comas, membre de la Junta Patriò-

tica, i en la seva composició dominaven clarament els liberals. Malauradament, durà de gener a març de 1823.

Comportament polític de l'oligarquia

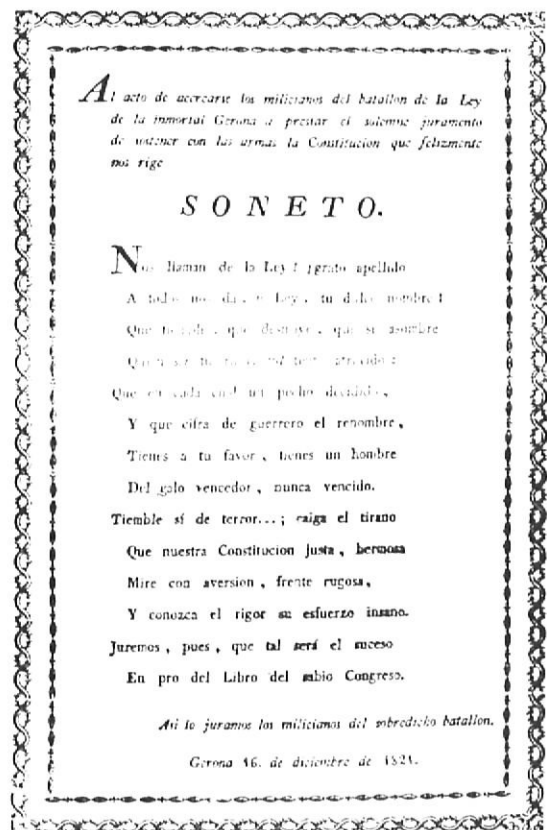
¿Quin fou el comportament polític de l'oligarquia, representada pels tres primers ajuntaments, al llarg del Trienni? A grans pinzellades, i només a tall d'aproximació, podem dir que mantenien un to de compromís amb el liberalisme, mentre aquest es mantenia en paràmetres de moderació. Els desagradava en canvi els comportaments polítics «exaltats» que es donaven entre els membres de la tropa, de la Junta Patriòtica, i dels mateixos ciutadans, i també les reformes més radicals, com ara la desamortització.

Un exemple del darrer és la problemàtica generada entorn del convent de Caputxins, que fa palès el descontent dels regidors vers les mesures d'exclaustració dictades per les Corts. L'ajuntament va abonar implícitament una recollida de signatures que uns individus duïen a terme arreu de la ciutat, tractant de fomentar una protesta popular

contra el tancament del convent. La seva idea era elevar la protesta a instàncies superiors per tal d'invalidar la mesura. Els regidors van discutir la legalitat de tal acte. Fou una sessió disputada, que va tancar-se amb una resolució votada sobre l'afer. El resultat va ser netament reaccionari: només dos vots favorables a l'exclaustració proposada per les Corts, enfront de nou vots contraris a ella i partidaris de donar curs legal a la protesta. Però ara, amb l'avinentesa que el bon to i les formes educades substituirien la barroera recollida popular de signatures.

Tampoc no eren de l'agrat del sector dominant els aldarulls i friccions provocats pels sectors més «radicals» del liberalisme gironí. En els Manuals d'Acords dels anys posteriors al trienni podem constatar en els certificats de conducta lliurats per l'ajuntament l'existència de nombrosos individus que anaven a cantar el Tràgala i amenaçaven físicament realistes assenyalats. Fins i tot en van foragitar alguns de la ciutat.

Un exemple de l'anterior pot ser el següent. Durant la celebració d'unes rogatives per aigua el 24 de març de 1822, els membres del

Sonet que cantaven els milicians. Les manifestacions del liberalisme popular no sempre agradaven a l'oligarquia local.

Calle de

Casa N.º

Debiendo el Muy Ilustre Ayuntamiento constitucional de esta ciudad aprentar por todo el dia de oy once mil duros para atender al mantenimiento de los Milicianos, que deben reunirse en la misma, y salir á las operaciones que sean convenientes, se ha hecho el correspondiente reparto con la equidad, é igualdad que ha sido posible; y tocando á V. satisfacer la cantidad de

duros, espera el Ayuntamiento que para las 4 de esta tarde satisfará dicha cantidad entregandola al Señor Don José Torrella que vive en la calle de la Platería casa n.º 29. receptor nombrado al efecto quien dará á V. el correspondiente recibo al pié de esta esquila: á inteligencia que no habiendolo V. verificado en la hora señalada se usará inmediatamente de la fuerza militar.

Gerona 15 Abril de 1823.

Alcalde 1.º
Valentin Comas.

Alcalde 2.º
Francisco Carreras.

Recibi.

Nota.

La premura con que deban pasarse estos avisos no dá lugar á los Señores Alcaldes de poner sus rúbricas, lo que se advierte para inteligencia de los contribuyentes.

Imprés utilitzat per recaptar contribucions especials, molt nombroses en els darrers mesos del Trienni Constitucional.

Ajuntaments constitucionals de Girona (1820-1823)

Composició social

Ajuntament de març-desembre de 1820

Alcalde 1r: Francesc Delàs (noble)

Alcalde 2n: Pere Cortada (advocat)

Regidors: Francesc de Ciurana (noble)

Francesc Puig Dorca (notari)

Francesc Batlle (advocat)

Josep Mercader (hisendat)

Felip de Martínez (noble)

Pío Boix Truchent (alvadiver)

Salvador Sisó (flequer)

Esteve Puig (llauner)

Sindic 1r: Hermenegildo Vidal (hisendat)

Sindic 2n: Francesc Bosch (causidic)

Ajuntament de gener-desembre 1822

Alcalde 1r: Josep Antoni de Ferrer (noble)

Alcalde 2n: Francesc Escarrà (advocat)

Regidors Narcís de Burgués (noble)

Francesc de Camps i Roger (notari)

Francesc Vilaret (hisendat)

Antoni Viladevall (director escola)

Narcís de Pastors (noble)

Ignasi Gaubert (notari)

Tomàs Pagès (hisendat)

Jaume Curos (quincaller)

Sindic 1r: Narcís Garrigolas (hisendat)

Sindic 2n: Ramon de Manresa (noble)

Ajuntament de gener-desembre 1821

Francesc de Camps i de Font (noble)

Josep Rabell (advocat)

Francesc de Ciurana (noble)

Francesc Batlle (advocat)

Josep Mercader (hisendat)

Narcís de Burgués (noble)

Francesc de Camps i Roger (notari)

Francesc Vilaret (hisendat)

Antoni Viladevall (director escola)

Francesc Puig Dorca (notari)

Hermenegildo Vidal (hisendat)

Narcís Garrigolas (noble)

Ajuntament de gener-desembre 1823

Valentí Comas (advocat)

Francesc Carreras (advocat)

Narcís de Pastors (noble)

Ignasi Gaubert (notari)

Tomàs Pagès (hisendat)

Jaume Curos (quincaller)

Narcís Vinyes (cirurgià)

Antoni Oliva (impresor)

Ramon Miralles (hisendat)

Josep Deagustini (confiter)

Ramon de Manresa (noble)

Francesc Motjer (escrivent)

clergat foren escridassats i insultats públicament. El motiu no queda especificat, però l'intent d'assalt reialista a la ciutat, i l'aparició de bandes reialistes que campaven pel territori, comprometien l'església, per la seva evident participació en tots aquests moviments. L'incident degué ser de considerable importància, ja que els fets van provocar una ràpida protesta dels eclesiàstics a l'ajuntament. Aquest reaccionà precipitadament i amb nerviosisme, amenaçant amb un edicte la població que castigaria qui s'atrevis a repetir un fet semblant. L'edicte de l'ajuntament no va agradar gens al Cap Polític José Perol,

que hi veia un atac a la Constitució: *«Estas advertencias de que usa aquel cuerpo achacando según parece al sistema actual la culpa de aquellos insultos, exijo que inmediatamente los aclare».*

L'oligarquia s'anà separant del liberalisme a mesura que augmentaven els problemes —essencialment la guerra civil— i segurament perquè es veia progressivament apartada del poder. El governador José Perol, arribat al 1822, era un decidit liberal que actuà en conseqüència, i s'afermà ben aviat com al principal poder polític de la ciutat i del territori que manava. Després fou l'ajuntament de 1824, que comp-

tava d'alcalde amb Valentí Comas, advocat liberal que formava part de la Junta Patriòtica de Girona. També l'alcalde 2n, Carreras, i el regidor Motjer eren coneguts liberals. Els regidors Miralles, Oliva i Deagustini eren de la Junta Patriòtica. No es pot dir que la noblesa quedés escombrada, però regidors com Manresa, Pastors i Gaubert quedaven en segon terme.

L'aixecament reialista afectava l'oligarquia en la mesura que suposava una amenaça per a l'ordre públic, i per la subjacent possibilitat de revolta social. Però també, i molt significativament, era una sagnia econòmica permanent per a la ciu-

110.
Certificación de haber sido D^o
Juan Casademunt desafecto a la constitución
Por el Sr. D. Juan Casademunt desafecto a la constitución
 En virtud de un Real Decreto de la C. G. de España y el Principado de Cataluña Régim. E. G. de España
 Certificamos que de los señores que se han nombrado para la C. G. de España y el Principado de Cataluña Régim. E. G. de España
 D. Juan Casademunt desafecto a la constitución por el Sr. D. Juan Casademunt desafecto a la constitución por el Sr. D. Juan Casademunt desafecto a la constitución
 Por el Sr. D. Juan Casademunt desafecto a la constitución por el Sr. D. Juan Casademunt desafecto a la constitución por el Sr. D. Juan Casademunt desafecto a la constitución

Certificat de desafecte a la Constitució atorgat per l'Ajuntament Absolutista de 1823. Podem constatar com tots els regidors havien format part dels ajuntaments constitucionals.

Certificación de haber sido José Perol desafecto a la constitución.
Por el Sr. D. Juan Casademunt desafecto a la constitución
 En virtud de un Real Decreto de la C. G. de España y el Principado de Cataluña Régim. E. G. de España
 Certificamos que de los señores que se han nombrado para la C. G. de España y el Principado de Cataluña Régim. E. G. de España
 D. José Perol desafecto a la constitución por el Sr. D. Juan Casademunt desafecto a la constitución por el Sr. D. Juan Casademunt desafecto a la constitución
 Por el Sr. D. Juan Casademunt desafecto a la constitución por el Sr. D. Juan Casademunt desafecto a la constitución por el Sr. D. Juan Casademunt desafecto a la constitución

tat, que es manifestava en constants contribucions especials, dictades en els darrers mesos del trienni. Alguna d'elles fou realment delirant. L'oligarquia feia tot el que podia per no pagar les contribucions, i foren acusats de poca col·laboració pel Cap Polític, però el cert és que les exagerades demandes de diner repercutien negativament sobre la ciutat. Fins i tot l'alcalde liberal Valentí Comas es va negar a pagar una contribució de 40.000 duros dictada per Espoz i Mina. Adduïa que ja se n'havien pagat d'altres molt quantioses, que la ciutat havia quedat empobrida i que molts veïns marxarien abans de pagar, i que «el ayuntamiento sería tocado de sinsabores, en cuya amarga situación, por evadir las responsabilidades que se le impone, no podrian menos sus concejales que seguir las huellas de los demas vecinos...».

lisme quedà sentenciat amb l'arribada de les tropes franceses a Girona el dia 2 de maig de 1823. Mentre que les autoritats constitucionals i els individus compromesos amb el liberalisme fugien a corre-cuita de la ciutat, les classes dominants de l'Antic Règim tornaven encantades al sistema polític que els era propi: l'absolutisme. La noblesa recuperava mercès als «Cent mil fills de Sant Lluís», exèrcit invasor que enviava la reaccionària Santa Aliança, un poder que se'ls havia escapat de les mans en els darrers mesos del Trienni.

A Girona, una vegada fugits els regidors liberals, restaven els membres de l'ajuntament partidaris de l'absolutisme: Narcís de Pastors, Ignasi Gaubert, Tomàs Pagès, Jaume Curós i el síndic Ramon de Manresa. Aquests homes i d'altres triats entre l'oligarquia pel cap polític, com ara el baró de Vilagaià (Francesc Delàs), Francesc de Cuirana, Francesc Esquerrà, Narcís de Burgués fill, etc., i alguns representants de l'església, foren els encarregats de rebre els francesos i assegurar una rendició poc traumàtica. No cal

FONTS

- Arxiu històric de la Ciutat (Girona):
 —Manuals d'Acords: nº 425 (1820)
 nº 426 (1821)
 nº 427 (1822)
 nº 428 (1823)
 —Llibres de Cadastre: Lligall nº 35 (1825)
 —Correspondència amb el Capità General: Lligall nº 2 (1814-40)
 —Sèrie Temàtica-alfabètica: lligall nº 10 lletra O-P.

BIBLIOGRAFIA

- ALBERCH, Ramon: *Els orígens de la Girona contemporània*. Monografies de l'I.E.G. nº 6. Girona. 1978.
- CLARA, Josep: *Introducció a la Història de Girona*. Ed. del pèl. Salt. 1983.
 «Sobre la Girona constitucional, 1820-23» a A.I.E.G. Vol XVII. Girona. 1984.
- CONGOST, Rosa: «Reflexions sobre la renda de la terra a la regió de Girona en l'etapa final de l'Antic Règim. 1770-1840» a *Terra, treball i propietat. Classes agràries i règim senyorial als Països Catalans*. Ed. Crítica. Barcelona 1986.
- FONTANA, Josep: *La crisis del Antiguo Régimen 1808-1833*. Ed. Crítica. Barcelona 1983.
- SIMON, Antonio: *La crisis del Antiguo Régimen en Girona*. Ed. U.A.B. Bellaterra 1985.
- TORRAS I RIBÉ, J.M.: *Els municipis catalans de l'Antic Règim 1453-1808* Ed. Curial. Barcelona 1983.

dir que José Perol sabia bé a qui triava per dur a terme una tasca delicada com aquesta.

Sense dubte va encertar. Els francesos foren rebuts a la ciutat amb tots els honors i grans festeigs, organitzats per la noblesa i el clergat. El mateix mariscal Moncey, després de passejar triomfalment per les places de la ciutat, fou allotjat en la casa del noble Francesc de Camps. No ens consta cap enrenou ni violència en la rendició, abans al contrari.

Ben aviat es va formar una junta per resoldre els problemes més immediats. Les autoritats franceses confiaren amb el mateix conjunt d'homes que havia designat el darrer cap polític liberal. Posteriorment, i després de passar una «purificació» sense gaire dificultats, els regidors absolutistes de 1820 foren restablerts en el càrrec.

Josep Quer i Carbonell és historiador.

La invasió francesa

El distanciament que s'havia manifestat entre oligarquia i libera-